

---

## POČÁTKY APELAČNÍHO SOUDU V ČECHÁCH A JEHO PERSONÁLNÍ OBSAZENÍ 1548–1627

---

*Jaroslava Hausenblasová*

### **Obecná charakteristika**

Rada nad apelacemi, jak se tato instituce v době svého vzniku nazývala (Appellationskammer), byla založena Ferdinandem I. Habsburským (1527–1564) v roce 1548 jako soudní odvolací instance druhého stupně a jejím sídlem byl Pražský hrad. I když působnost soudu byla leckdy sporná a doznala v průběhu času mnoha změn, bylo v počátcích jeho úkolem především posuzovat a rozhodovat o odvoláních nálezů městských soudů přicházejících ze všech zemí Koruny české. Jako královský soud tvořil ve své době důležitou protiváhu ostatním soudům s celozemskou působností, jež byly ve větší či menší míře pod vlivem stavů. Jeho členy byli výhradně osoby jmenované a placené panovníkem a ve jménu krále byly také všechny jeho rozsudky vydávány. Rozhodnutí apelačního soudu mohl revidovat pouze panovník, jakožto první soudní instance. Jeho působení pomohlo v Čechách prosadit v soudním řízení zásady římsko-kanonického procesu a tedy také postupující profesionalizaci soudnictví v českých zemích. Jednání před apelačním soudem bylo písemné.

### **Literatura a prameny**

Prestože vznik apelačního soudu byl jedním z nejvýznamnějších zásahů krále Ferdinanda I. do českého správního systému a působení této instituce po několik staletí sehrálo mimořádnou roli ve vývoji českého soudnictví, je dosud stav zpracování jeho vzniku a činnosti neuspokojivé. První monografií, zabývající se apelačním soudem v Čechách, je práce J. C. von Auersperga z roku 1805,<sup>1</sup> která se při objasňování významu a funkce tohoto soudního orgánu opírá především o normativní prameny, tj. zejména o panovnické instrukce vydávané pro zaměstnance apelačního soudu. Její podstatnou část tvoří tzv. Nekrolog, jenž je víceméně nahodilým soupisem apelačních radů a prezidentů s uvedením jejich stručného životopisu. Význam monografie J. F. Schmidta z roku 1850<sup>2</sup> naproti tomu již v době svého vzniku spočíval především v přehledně sestavených seznamech jeho prezidentů, radů a sekretářů – bohužel však rovněž ne zcela přesných a úplných. Vlastní historii soudu věnoval autor jen málo místa. Další zpra-

cování, jehož autorem je knihovník Vrchního soudu v Praze V. Zděnek, představuje spíše než zpracování dějin apelačního soudu, jak název slibuje, souborné vydání zásadních pramenů.<sup>3</sup> Důležitou a v mnohém přínosnou studií je práce K. Adamové, jež se zaměřila na vznik a počátky fungování apelačního soudu a stejně tak i studie M. Ryantové, zabývající se osobností prvního prezidenta Ladislava II. Popela z Lobkovic.<sup>4</sup> Problematiku rozšíření agendy apelačního soudu v polovině 17. století pak zpracoval podrobně J. Veselý.<sup>5</sup> Kromě uvedených prací lze samozřejmě hledat základní poučení v dostupných příručkách k dějinám státu a práva<sup>6</sup> a především v inventáři Státního ústředního archivu (Národního archivu), kde je uložena dochovaná agenda, vzešlá z činnosti apelačního soudu,<sup>7</sup> a také v průvodci po tomto archivu.<sup>8</sup>

### **Příčiny a okolnosti vzniku**

Jako nejdůležitější důvod vzniku apelačního soudu bývá především uváděna snaha Ferdinanda I. o prosazení centralizační politiky v české veřejné správě, tedy i v soudnictví. Podle výkladu většiny historiků využil panovník situace po potlačení povstání roku 1547, kdy se část českých stavů spolu s některými městy připojila k habsburskému protivníkovi ve šmalkaldské válce, a uvalil na královská města politické a hospodářské sankce. Vznik apelačního soudu byl tedy jedním z trestů, jimiž měla být silná pozice městského stavu podlomena.<sup>9</sup>

Velkou roli při založení soudní instituce zcela nového typu hrála také skutečnost, že situace v městském soudnictví, které bylo sice relativně nezávislé, avšak leckdy nenacházející dostatečnou oporu v erudovanosti svých úředníků, byla neuspokojivá. Městské rady se v případech, jejichž rozsouzení bylo sporné, obracely o pomoc na jiná česká města, a to v Čechách k radě Starého Města pražského a k radě města Litoměřic. Sem také přicházely stížnosti stran zúčastněných ve sporu, které nebyly spokojeny s rozsudkem městské rady. Zvláště komplikované případy byly pak posílány do zahraničí, zejména do Magdeburka, Lipska a Norimberka, a to podle toho, jakým typem práva se dotýčná rada řídila - zda právem magdeburským či norimberským. Jedním z důvodů nesoběstačnosti mnohých soudů byl nedostatek právnicky vzdělaných soudců, což byl důsledek faktu, že vysoké učení v Praze nemělo v této době právní fakultu. V české justici působili tedy především nevystudovaní soudci.<sup>10</sup>

O zamezení odchodu apelací ze země se snažil již český král Václav IV., který nařídil, že odvolání mají jít jen do Prahy a Litoměřic, ke královskému podkomořímu, k hofrychtěři nebo přímo ke králi. Také čeští stavové se snažili později zrušit odvolání do zahraničí a zřídit odvolací stolice v Českém království, pokud možno pod svým dohledem. Požadavek na sněmu v roce 1545 se jim však nepodařilo prosadit a jednání bylo odloženo.<sup>11</sup> Sám Ferdinand I. se

k úpravě v městském soudnictví chystal již v roce 1546, realizoval ji však až o dva roky později za změněných, pro něj politicky výhodnějších podmínek.<sup>12</sup>

Samotné založení apelačního soudu bylo konečně také důsledkem vyhrůžícího se politického konfliktu mezi stavy a panovníkem, který se promítal i v soudní praxi a především v soudním systému, jehož funkčnost tak byla ohrožena. Projevoval se především stále se stupňující snahou obou stran získat kontrolu nad nejvyššími, tj. centrálními soudy v zemi, k nimž patřil v této době především soud zemský, komorní a dvorský. Král, jakožto nejvyšší soudce v zemi, měl svá rozhodnutí činit za pomoci komorního soudu nebo jeho prostřednictvím. V 16. století však stále více vytlačovala jeho význam královská rada, ovládaná zcela stavy, a odsouvala tuto královskou soudní instanci do pozadí. Stavové se navíc snažili o posílení významu zemského soudu a, jak jim Ferdinand I. na tzv. krvavém sněmu v roce 1547 vyčetl, prosazovali jeho ustavení jako nejvyšší soudní instance v zemi. V praxi by to znamenalo, že veškerá soudní odvolání, tj. i od soudu komorního a dvorského, jakožto soudů královských, měla jít k soudu zemskému, který byl orgánem zcela stavovským. Čeští stavové by tak měli veškerou soudní agendu zcela pod svou kontrolou.<sup>13</sup> Tento vývoj se tedy Ferdinandovi I. podařilo v roce 1547 zvrátit. Konflikty mezi českými stavy a panovníkem v otázkách pravomoci jednotlivých soudů českého justičního systému však založením apelačního soudu neskončily a promítaly se i později do činnosti a především do sporů kolem jeho působnosti.

### **Instrukce a vymezení působnosti**

Personální obsazení a činnost nové soudní instituce byla stanovena v instrukci z 20. ledna 1548, vydané v Augšpurku.<sup>14</sup> Toto datum je také považováno za den vzniku apelačního soudu v Čechách. Podle královského nařízení bylo napříště zakázáno odvolávat se od soudů královských měst k jiným městským radám, a to ani do Čech ani do zahraničí, ale všechny stížnosti a žádosti o revizi rozsudků měly být adresovány výhradně panovníkovi nebo apelační radě: „...jestližeby se komu zdálo, žeby skrze soudy a ortele v městech našich královských obtěžován byl, aby ten každý před nás aneb rady od nás k tomu zřízené se odvolati a apelací vzít mohl; aby již napotom více žádná apelací do měst našich Pražských ani do Madburku [!] a Lipska ani na žádná jiná místa ven z země nešla, ani odtud od soudův jich naučení a nad to ani slepí ortelové, kteříž se tak jmenují, bráni nebyli, nébrž všecy apelací, jakž dotčeno, na místě našem před výše psané rady naše jíti mají.“ Působnost soudu byla vyhrazena nejen pro Království české a markrabství moravské, ale i pro Slezsko, Dolní a Horní Lužici.<sup>15</sup>

V další části instrukce jsou stanoveny hlavní zásady soudního řízení a pracovní režim. Radu svolával prezident a bez jeho vědomí nebo bez vědomí pa-

novníka nesměl žádný ze soudců opustit Prahu. To byla jedna z nejdůležitějších zásad, neboť soud měl zasedat čtyři dny v týdnu (pondělí, úterý, čtvrtek a pátek) a k jeho usnášeníschopnosti bylo potřeba 9 radů z celkového počtu 14 členů. Bylo v zájmu panovníka, aby soud pracoval pokud možno nepřetržitě a stihnul tak vyřídit veškerou agendu.<sup>16</sup>

Byla-li doručena soudu apelace, měla být odevzdána sekretáři apelačního soudu, který potvrdil její přijetí a datum doručení. Potvrzení obdržel doručitel a sloužilo zároveň jako kontrola včasného vyřízení apelace. Všechny případy měly být vyřešeny do měsíce a v této lhůtě se měla také dostavit odvolávající se „strana“. Žádost o odvolání měl sekretář zanést do register, do dalších knih pak zapsal poplatky (taxy), které musel odvolávající se zaplatit.<sup>17</sup> Výše poplatku byla roku 1549 stanovena na dvě kopy grošů českých a během 16. století se její výše měnila.<sup>18</sup>

Radové měli podle instrukce vyřizovat všechna odvolání podle pořadí, v němž k soudu docházela. Všechny spisy a akta, které byly k jednotlivým případům k dispozici, museli řádně prostudovat. Rozsudek (ortel), k němuž radové společně dospěli, měl mít závaznou písemnou formulaci, kterou instrukce rovněž obsahovala. Byl vyhlášován vždy ve jménu krále, datován a zpečetěn soudní pečeti. Po vykonání všech těchto náležitostí byl předán nebo poslán soudu první instance a zároveň zanesen do knih apelačního soudu jeho sekretářem. Rozhodnutí apelačního soudu bylo pro soud první instance závazné.<sup>19</sup>

Zvláštní pozornost věnovala instrukce tzv. „slepým ortelům“. Slepé, tedy anonymní rozsudky, se poskytovaly ve zvlášť právně obtížných případech. Tehdy postoupil soud první instance apelačnímu soudu veškeré materiály ke sporu, ale bez uvedení jmen zúčastněných stran, a požádal o dobrozdání k dotčenému případu. Na rozdíl od řádně podaných odvolání neměla rozhodnutí apelačního soudu povahu závazného rozsudku, nýbrž pouze doporučení. Tyto slepé ortele měl apelační soud vyřizovat přednostně.<sup>20</sup>

Při rozhodování se měli radové řídit právem českým nebo magdeburským – podle zvyklosti města, z něhož přišlo odvolání. Po roce 1579 se řídil apelační soud Právy městskými, vydanými Koldínem.<sup>21</sup> Ve zvlášť obtížných případech se měli radové obrátit na krále nebo na jeho místodržícího v Čechách a požádat ho o rozhodnutí.<sup>22</sup>

Nedílnou součástí instrukce z roku 1548 bylo jmenování prezidenta a jednotlivých radů apelačního soudu. Byli vázáni přísahou panovníkovi a jejich povinností bylo především spravedlivě a nezaujatě rozsuzovat došlé případy bez ohledu na to, zda se jednalo o bohatého nebo chudého. Zvláště důrazně bylo zakázáno přijímat dary, tedy spíše úplatky, od zúčastněných stran. Nad dodržo-

váním instrukce měl dbát prezident, který byl také povinen všechny přestupky a neplnění povinností oznámit panovníkovi.<sup>23</sup>

Zásady činnosti a kompetence apelačního soudu, tak jak je stanovila instrukce z roku 1548, platily v podstatě až do roku 1628, kdy Ferdinand II. vydal nový řád.<sup>24</sup> Avšak již během oněch prvních 70 let jeho existence musely být mnohé zásady korigovány a především upřesňovány.

Problematickou se jevila již od počátku samotná činnost soudců. Vyplývá to z listu Ferdinanda I., který zaslal 7. listopadu 1548 apelačním radům. V něm si panovník stěžuje, že soudcové nedodržují pracovní dobu, často opouštějí Prahu a neplní povinnosti. Panovník nabádal rady, aby svou práci vykonávali řádně a především prezident soudu, jímž byl od počátku Ladislav (II.) Popel z Lobkovic, dohlédl na zlepšení poměrů. O tom, že k nápravě rozhodně nedošlo hned, svědčí další list Ferdinanda I., a to z 3. dubna roku 1549, kde vyčítá soudcům, že jednání soudu postupuje pomalu a na jeho činnost se množí stížnosti.<sup>25</sup>

V počátcích svého působení se apelační soud potýkal také s nedostatkem respektu ze strany soudů nižší instance, tj. městských rad, které se mnohdy odmítaly podřídit jeho rozhodnutí.<sup>26</sup> Často docházelo také k tomu, že odvolávající se strana nebyla spokojena s rozsudkem apelačního soudu a žádala jeho revizi u samotného panovníka, jakožto první a nejvyšší soudní instance v zemi. Těchto žádostí zřejmě neustále přibývalo, a tak v roce 1571 musel zasáhnout císař Maxmilián II. a pod trestem pokuty a vězení zakázat bezpředmětné a řádně nezduvodněné odvolání ke své osobě.<sup>27</sup>

Kolem revizí soudních rozsudků ve druhé polovině 16. století vznikl spor, který byl rovněž výsledkem vzrůstajícího napětí mezi stavy a panovníkem. Přezkoumání ortelů měl provádět, jak již bylo řečeno, komorní soud za předsednictví panovníka. Ve skutečnosti však většina případů přicházela před královskou radu, tedy před nejvyšší úředníky, a panovník, který až do roku 1583 pobýval v Praze jen občas, nebýval při jednání většinou přítomen. Král tedy některé zvláště důležité případy projednával se svými dvorskými rádci, tj. nejčastěji se členy Říšské dvorské rady. To ovšem považovali čeští stavové za vměšování říšských úřadů do kompetence úřadů Českého království a roku 1564 prosadili vložení článku do zemského zřízení, podle něhož měl panovník během svého pobytu v zemi řešit sporné případy sám nebo toto právo delegovat na někoho jiného. V době nepřítomnosti panovníka v zemi se měl revizemi soudních rozsudků zabývat pouze komorní soud. V roce 1575 si stavové na sněmu vymohli od Maxmiliána II. slib, že všechny pře přicházející před panovníka má v jeho nepřítomnosti řešit zemský nebo komorní soud, popř. nejvyšší úředníci Království českého, a to nikde jinde nežli v Zelené světnici na Pražském hradě. V žádném případě o nich nesmělo být rozhodováno na jiných místech, a to ani

„před rady dvorské německé aneb jakékoli jiné... cizozemce, rady J. M. C.“<sup>28</sup> Situaci v době nepřítomnosti panovníka v zemi se snažil řešit na počátku své vlády Rudolf II., který roku 1577 vydal první instrukci pro české místodržící a přiznal jim nejen pravomoc politickou a policejní, ale také dohled nad apelečným soudem.<sup>29</sup> V roce 1610 bylo přijato usnesení, že o revizi rozsudku apelačního soudu u panovníka lze žádat pouze v případech, byla-li předmětem pře čest, hrdlo nebo dědictví.<sup>30</sup>

Jedním z nejcharakterističtějších rysů nově působící instituce byla značná nevyjasněnost její kompetence, což byl důsledek již zmíněných sporů mezi stavy a panovníkem. Přestože v původní instrukci Ferdinanda I. z roku 1548 se mluví zcela jasně o tom, že rada nad apelacemi má sloužit jako odvolací instance pro rozsudky vzešlé ze soudního řízení královských měst a má být tedy soudem, pod jehož pravomoc patřili především měšťané, je nepochybné, že si apelační soud postupně osoboval právo stát se vrchním odvolacím soudem ve věcech civilních i trestních v zemi. Pod jeho působnost patřili nejen měšťané a lid ve městech se zdržující, ale i osoby vyšších stavů, pokud se spor týkal jejich městského majetku. Přicházela k němu také odvolání v těžkých trestních případech venkovského obyvatelstva, kteří patřili v první instanci k vrchnostenským soudům a soudům krajských hejtmanů.<sup>31</sup> Postupně však začal apelační soud v případech potřeby předvolávat také osoby panského a rytířského stavu, a to tak, že v těchto sporech vůči nim fungoval jako soud první instance.<sup>32</sup> Proti tomu ovšem čeští stavové protestovali a roku 1575 si na sněmu vymohli zákaz takových přesahů působnosti apelačního soudu a zasahování do působnosti jiných soudů (tj. do působnosti soudu zemského a komorního): „J. M. C. to místo k apelacím zřízené osobami hodnými z stavu panského, rytířského a městského osazovati a při tom naříditi ráčí, aby ty nic jiného než to, proč s počátku takové apelací jsou nařízeny, odvolání k nim přišlá uvažovaly a vypravovaly, jiných věcí a zvláště osob z stavu panského a rytířského k sobě nepřijímajíce a před nimi žádný aby odpovídati o to povinen nebyl.“ Na témže sněmu vydal Maxmilián II. také zákaz vydávání tzv. slepých rozsudků, protože „se při tom mnozí nedostatkové nacházejí.“<sup>33</sup>

V průběhu času se měnila také teritoriální působnost apelačního soudu. Již od počátku měl být odvolacím soudem pro všechny země České koruny, fungoval však nejprve pro města česká, koncem 16. století i pro moravská. Tato skutečnost byla definitivně potvrzena za Rudolfa II. v roce 1583 a v roce 1611 pro všechna města česká. Ve druhé polovině 16. století se apelační soud v Praze ujal jako odvolací instance nejen u městských soudů slezských a lužických, ale i u hornolužického zemského soudu a soudů bezprostředních slezských knížectví.<sup>34</sup> Pod jeho působnost patřilo také město Cheb.<sup>35</sup>

## Personální obsazení

Jak již bylo řečeno, apelační soud byl založen jako instituce královská, jejíž zaměstnanci byli králem jmenováni, odvoláváni, placeni a panovníkovi odpovědni. Jeho personální obsazení mělo respektovat stavovské složení, ale již od počátku byl kladem velký důraz na zastoupení profesionálních, tedy právně vzdělaných soudců. V instrukci z roku 1548 jmenoval Ferdinand I. první apelační soud v Čechách v tomto složení: Prezidentem se stal příslušník panského stavu Ladislav (II.) Popel z Lobkovic a jednotliví radové byli 3 za panský stav (Ludvík Bezdrůžický z Kolovrat, Jindřich Planský z Egenberka a Žeberka, Adam Řepický ze Sudoměře), 3 za rytířský stav (Petr Bechyně z Lažan, Albrecht Kaplíř ze Sulevic, M. Tomáš (Rakovnický) z Javořice), 4 doktoři práv (Gerhard Aach, Christof Klöckler, Ludwig Schradin, Lorenz Knorr von Rosenroth) a za městský stav 3 Pražané: Blasius Nožička z Votnic, Johann Lukess, Johann Pamphilus. Zřízením soudu, v němž byli paritně zastoupeni jednotlivé stavy, jehož působnost se však na šlechtice nevztahovala, byla prolomena dosud respektovaná zásada, že jen příslušníci stejného stavu se mohou soudit vzájemně. Došlo tak k tomu, že měšťané se museli podřídit soudním rozsudkům vynesných, mimo jiné, příslušníky šlechtického stavu.

Počet soudců, zasedajících v apelačním soudu byl v době jeho založení stanoven na 14, včetně prezidenta, a v průběhu roku 1548 se zřejmě zvýšil na 15. Velikost soudního kolegia se v zásadě dodržovala až do roku 1628, kdy Ferdinand II. stanovil počet apelačních radů na 16.<sup>36</sup> Od roku 1548 do roku 1628 se ve funkci prezidentů vystříдалo celkem 9 osob z předních panských rodin a ve funkci radů celkem 115 osob ze stavu panského, rytířského a městského. Ze seznamů apelačních radů je rovněž patrné, že při obsazování míst radů bylo přihlíženo k tomu, aby pokud možno byli u soudu zastoupeni stavové ze všech zemí Koruny české – setkáváme se zde tedy s příslušníky šlechtických rodin českých, moravských, slezských a lužických.

Stavovské zastoupení, tak jak bylo určeno původní instrukcí, zůstalo zachováno, avšak s výjimkou městského stavu. Zástupci pražských měst postupně ze seznamů radů mizí a ačkoliv se snaží znovu své zástupce do apelačního soudu prosadit,<sup>37</sup> jejich místo definitivně zaujímají školení právníci, tj. soudci na tzv. doktorské lavici, většinou absolventi zahraničních univerzit. K těm patřil např. Simon Proxenus a Sudetis, studující ve Wittenbergu u Filipa Melanchtona, později profesor na pražské universitě (viz seznam radů č. 38), a Rafael Soběhrd Mišovský ze Sebužína, studující v Římě (viz seznam radů č. 103). Byli mezi nimi i autoři významných právnických spisů – Gabriel Swiechinus, Johann Baptista Eisen a Daniel Basilius von Deutschenberg (viz seznam radů č. 24, 67, 115).

Radové zastávali své funkce velmi dlouho, často i několik desetiletí, většinou až do své smrti. Mnozí však opustili místo soudce, aby přestoupili do jiného úřadu. To byl případ Niklase von Nostitz, od roku 1577 komorního rady, Jindřicha z Písnice, od 1593 královského prokurátora, Otty von Nostitz, od 1610 vicekancléře, Rafaela Soběhrda Mišovského ze Sebužína, od roku 1638 královského prokurátora, později podkomořího, a Matthiase Arnoldina von Clarstein, od roku 1626 říšského dvorního rady.

Při obsazování míst apelačních radů zřejmě nehrálo žádnou podstatnou roli náboženské vyznání uchazeče. Důležitější byla loajalita vůči panovníkovi, pracovitost a postupně též dosažené vzdělání v oboru práv. A tak se v seznamech soudců objevují i osoby nekatolického vyznání – např. Jindřich Planský z Egenberka a Václav Budovec z Budova. Většinou však převládalo vyznání katolické.

Činnost soudu a vývoj jeho personálního obsazení probíhaly až do roku 1618 bez větších zvrátů. Stavovské povstání však přineslo i do této instituce náhlé změny, avšak zdá se, že proti původním domněnkám, že činnost soudu zcela ustala v letech 1618–1622, není oprávněná, a soud nepřestal zcela fungovat.<sup>38</sup> Jedinou výjimkou je zřejmě rok 1619, kdy chybí doklady o jeho aktivitě. Avšak již 27. prosince 1619 jmenoval král Fridrich Falcký nového prezidenta apelačního soudu, a to Václava Budovce z Budova, a na počátku ledna příštího roku složili přísahu další nově jmenovaní radové (viz seznam radů č. 89–100). Jediným soudcem, který zůstal ve funkci z předbělohorského období, byl David von Rohr a někteří členové kanceláře (viz seznam sekretářů a kancelistů č. 30, 39, 43, 51).<sup>39</sup> Po porážce povstání byla činnost apelačního soudu zcela ochromena a první regulérní zasedání se konalo v novém obsazení 11. 4. 1622. Většina radů vykonávající funkci před rokem 1618, včetně prezidenta Fridricha z Talenberka, byla znovu jmenována – viz seznam radů č. 52, 59, 62, 64, 75, 79, 84, 85, 88. Také do kanceláře se vrací personál z předbělohorského období (viz seznam sekretářů a kancelistů č. 39, 47 a 50). Zásadní změnou ve fungování apelačního soudu a v pravidlech při obsazování míst soudních radů přinesla však až císařská instrukce Ferdinanda II. z roku 1628, podle níž museli být všichni radové katolického vyznání. Důležitým předpokladem pro jejich přijetí pak bylo složení zkoušky z práva.

Funkčnost apelačního soudu byla od samého počátku zajištěna byrokratickým zázemím v podobě kanceláře, jež v letech 1548–1627 prošla vývojem jak co do počtu míst, tak co do struktury jejího složení. Na počátku činnosti, tj. v roce 1548, byli v kanceláři zaměstnáni čtyři úředníci, a to jeden sekretář a tři kancelisté. Činnost sekretáře byla definována v instrukci (viz výše) a je jisté, že na něm ležela hlavní zodpovědnost za řádné vedení soudní agendy, včetně přijímání poplatků a registrace projednaných případů, a také jednání s odvolávající-



cími se stranami. Funkce kancelistů se v průběhu druhé poloviny 16. století specializovala, takže již v roce 1578 se setkáváme s písařem a v roce 1602 s registrátorem. V této době také přibývalo agendy a to nejen v českém, ale i v německém jazyce, a proto od 90. let 16. stol. se začínají vedle sebe objevovat zaměstnanci kanceláře úřadující pouze v jednom z jazyků. Postupně se celá agenda rozdělila na českou a německou, přičemž vedením expedic byli pověřeni český a německý sekretář. Součástí personálu kanceláře byl vždy i dveřník (vrátný).

### **Osudy apelačního soudu po roce 1628**

Po instrukci Ferdinanda II. v roce 1628, která především zpřesnila zásady činnosti apelačního soudu a zpřísnila podmínky, za nichž se mohl stát uchazeč soudcem, následovala v 17. století celá řada více či méně významných změn, jež zasáhly do jeho vývoje. Již v roce 1635 byla vyňata z jeho kompetence Dolní i Horní Lužice, a to v důsledku ztráty těchto území během třicetileté války ve prospěch saského kurfiřta. Podle instrukce z roku 1644 se rozšířila jeho působnost i na ostatní soudy, pokud neměly od panovníka propůjčeno privilegium tzv. inapelačnosti.<sup>40</sup> V roce 1651 byla apelačnímu soudu svěřena agenda hejtmanství německých lén a zde zůstala až do roku 1835.<sup>41</sup> K nejdůležitějším obdobím pro vývoj soudnictví nejen v českých zemích, ale také v rakouských, patřilo bezesporu období tereziánské a josefínské. V letech 1752–1753 byla porušena dosud dodržovaná zásada pragocentrismu v oblasti správy zemí Koruny české a na Moravě byl zřízen zvláštní apelační soud v Brně.<sup>42</sup> Z působnosti pražského apelačního soudu byl vyjmut v roce 1782 i zbytek Slezska.<sup>43</sup> Nejradikálnější změnou pak byla soudní reforma Josefa II. v roce 1783, kdy byla oddělena justice od veřejné správy. Teprve v této době se definitivně sjednotil odvolací systém českého i rakouského soudnictví. Nejvyšší soudní instancí se stal Nejvyšší soudní úřad ve Vídni, druhou instancí pak nově zřízené apelační soudy v Praze a v Brně, které fungovaly až do roku 1850. Tehdy byly nahrazeny Vrchními zemskými soudy.<sup>44</sup>

### **Personální obsazení apelačního soudu a jeho kanceláře**

#### **1548–1627.**

Seznam byl sestaven na základě údajů Manuálu apelačního soudu (NA, AS, inv. č. 68) a starší literatury. Psaní některých jmen bylo upraveno podle dnešních pravidel, v závorce jsou uvedeny další podoby. Datum nástupu do úřadu se většinou kryje s datem složení přísahy.

## **Prezidenti**

1. Ladislav (II.) Popel z Lobkovic, pán na Chlumci, prezident od února 1548 do 1570, † 18. 12. 1584.<sup>45</sup>
2. Jan Popel z Lobkovic, prezident od 9. 6. 1570 do 9. 11. 1577, † 1590 – viz seznam radů č. 28.<sup>46</sup>
3. Jan Bezdrůžický z Kolovrat, prezident od 22. 11. 1577 do 1585, † 1604.<sup>47</sup>
4. Jiří ml. z Lobkovic, prezident od 19. 2. 1585 do 1590, † 10. 9. 1590.<sup>48</sup>
5. Kryštof z Lobkovic, prezident od 16. 3. 1592 do 1603, † 25. 5. 1609.<sup>49</sup>
6. Ferdinand purkrabí z Donína, prezident od 19. 6. 1603 do 1610 (?), † 1611.<sup>50</sup>
7. Johan Zbyněk z Hasenburka, prezident od 12. 1. 1610 do 1616, † 1616.<sup>51</sup>
8. Fridrich z Talenberka, prezident od 21. 10. 1616 do 1618 (?), znovu jmenován 15. 3. 1622, v úřadu do 1643, † 13. 10. 1643.<sup>52</sup>
9. Václav Budovec z Budova, prezident od 27. 12. 1619 (do 8. 11. 1620), † 21. 6. 1621.<sup>53</sup>

## **Radové**

1. Ludvík Bezdrůžický z Kolovrat, rada za panský stav od počátku února 1548, † snad 1555.<sup>54</sup>
2. Jindřich Planský z Egenberka a Žeberka (Plansky von Seeberg), rada za panský stav od počátku února 1548.<sup>55</sup>
3. Adam Řepický ze Sudoměře rada za panský stav od počátku února 1548, † 1551.<sup>56</sup>
4. Petr Bechyně z Lažan (auf Pieczin), rada za rytířský stav od počátku února 1548.<sup>57</sup>
5. Albrecht Kaplíř ze Sulevic, rada za rytířský stav od počátku února 1548, † snad 1554 (1561).<sup>58</sup>
6. Gerhard Aach, Dr., rada od počátku února 1548.<sup>59</sup>
7. Christof Klöckler (Kläkler), Dr., rada od počátku února 1548.<sup>60</sup>
8. Ludwig Schradin (Schrabýn), Dr., rada od počátku února 1548.<sup>61</sup>
9. Lorenz Knorr von Rosenroth, Dr., rada od počátku února 1548.<sup>62</sup>
10. Johann Wellinger (Wollinger), Dr., rada od 25. 6. 1548.<sup>63</sup>
11. Blasius Nožička z Votnic (z Votína), Dr., rada od 25. 6. 1548, † asi 1570.<sup>64</sup>
12. Johann Lukess (Turaß), Dr., rada od 25. 6. 1548.<sup>65</sup>

13. Johann Pamphilus, Dr., rada od 25. 6. 1548.<sup>66</sup>
14. Tomáš (Rakovnický) z Javořice, rada za rytířský stav od 25. 6. 1548, † kol. 1555.<sup>67</sup>
15. Vilém Muchek z Bukova, rada za rytířský stav od 1550.<sup>68</sup>
16. Jan z Vitence (Witenecž, Wittencz), rada za rytířský stav od 1553.<sup>69</sup>
17. Valentin von Sauermann, rada za rytířský stav od 7. 8. 1553.<sup>70</sup>
18. Paul Brissmann, Dr., rada od 7. 11. 1553.<sup>71</sup>
19. Adolf Grube (Gruber), Dr., rada od 26. 2. 1554.<sup>72</sup>
20. Christof von Tschirnhaus, rada za rytířský stav od 16. 5. 1556, † 1571.<sup>73</sup>
21. Matthäus von Logau, rada za rytířský stav od 16. 5. 1556.<sup>74</sup>
22. Ernst von Rechenberg, rada za rytířský stav od 16. 5. 1556, † snad po 1586.<sup>75</sup>
23. Lorenz Strauch, Dr., rada od 16. 5. 1556.<sup>76</sup>
24. Gabriel Swiechinus (Schwichinus), Dr., rada od 7. 5. 1557 do 1587, † 25. 5. 1587.<sup>77</sup>
25. Otto Höring (Häring), Dr., rada od 4. 2. 1558.<sup>78</sup>
26. Johann Sebastian von Zedtwitz (Zettwitz), rada za rytířský stav od 7. 6. 1559, † 25. 9. 1585.<sup>79</sup>
27. Michael Aichler, Dr., rada od 17. 12. 1559.<sup>80</sup>
28. Jan ml. Popel z Lobkovic, rada za panský stav od 17. 12. 1560, od 9. 6. 1570 prezident – viz seznam prezidentů č. 2.
29. Martin Widerin, Dr., rada od 17. 7. 1562.<sup>81</sup>
30. Jakob von Waxwaczlar, rada za rytířský stav od 17. 7. 1562.<sup>82</sup>
31. Václav Kamarýt z Rovin (Bomorith, Gamaryth), rada za rytířský stav od 17. 7. 1562 do 1593, † 17. ledna 1593.<sup>83</sup>
32. Jáchym z Bílé, rada za rytířský stav od 26. 8. 1562, † 1569.<sup>84</sup>
33. Marek Lidl z Lidlova (von Lidlau), Dr., rada od 1564, † 4. 12. 1592.<sup>85</sup>
34. Johann Rüdiger (Rödinger), Dr., rada od 29. 11. 1564.<sup>86</sup>
35. Niklas (Nikol) von Nostitz, rada za rytířský stav od 27. 1. 1567, † 1590.<sup>87</sup>
36. Johann Tonner (Donner) von Truppach, Dr., rada od 12. 3. 1567 snad do 1620, † 25. 5. 1620.<sup>88</sup>
37. Elias Grünberger, Dr., rada od 10. 6. 1567.<sup>89</sup>
38. Simon Proxenus a Sudetis, Dr., rada od 17. 6. 1567 do 1576, † 7. 12. 1576.<sup>90</sup>

39. Julius hrabě Šlik, rada za panský stav od 7. 6. 1570, † 1575.<sup>91</sup>
40. Jan Bezdrůžický z Kolovrat, rada od 26. 10. 1571 do 22. 11. 1577, od 22. 11. 1577 prezident – viz seznam prezidentů č. 3.
41. Johann Selyph, Dr., rada od 25. 10. 1574, † 18. 3. 1587.<sup>92</sup>
42. Karel hrabě z Valdštejna, rada za panský stav od 22. 11. 1577.<sup>93</sup>
43. Melchior von Rechenberg, rada za rytířský stav od 17. 3. 1578, † po 1608.<sup>94</sup>
44. Friedrich von Kreckwitz, rada za rytířský stav od 17. 11. 1578.<sup>95</sup>
45. Ferdinand hrabě Šlik, rada za panský stav od 12. 9. 1581 do 1618, † 2. 5. 1618.<sup>96</sup>
46. Hieronimus Michel, Dr., rada od 12. 9. 1581, † 10. 1. 1595.<sup>97</sup>
47. Ehrenfried von Minckwitz (auf Püschel), rada za rytířský stav od 20. 3. 1583.<sup>98</sup>
48. Daniel Prinz, rada za rytířský stav od 15. 4. 1583.<sup>99</sup>
49. Václav Budovec z Budova, rada za rytířský stav od 14. 8. 1584 do 1603, od 27. 12. 1619 prezidentem, † 21. 6. 1621 – viz seznam prezidentů č. 9.
50. Matthias Kremer (Kremmer), Dr., rada od 8. 7. 1585 do 1605, † 20. 5. 1605.<sup>100</sup>
51. Peter von Rotis, Dr., rada od 3. 6. 1587.<sup>101</sup>
52. Johann Kauffler (Kauffer), Dr., rada od 21. 8. 1587 do 1618 (?), znovu jmenován 11. 4. 1622, v radě do 14. 2. 1628, † 2. 6. 1632.<sup>102</sup>
53. Jindřich z Písnice, Dr., rada od 6. 2. 1589 do 1593, † 25. 6. 1613.<sup>103</sup>
54. Georg Kall, Dr., rada od 14. 12. 1589 do 1599, † 26. 8. 1599.<sup>104</sup>
55. Matthias Heinrich, Dr., rada od 15. 2. 1593 do 1598, † 7. 3. 1598.<sup>105</sup>
56. Heinrich Anselm von Promnitz, rada za rytířský stav od 17. 3. 1594.<sup>106</sup>
57. Gabriel Hain, Dr., rada od 3. 5. 1594.<sup>107</sup>
58. Ludwig Schwarzmeier, Dr., rada od 30. 5. 1595, † 27. 10. 1605.<sup>108</sup>
59. Wenzel von Fliessenbach (Fliesenbach, Flüßenbach), Dr., rada od 21. 6. 1596 do 1618 (?), znovu jmenován 11. 4. 1622, † 21. 4. 1625.<sup>109</sup>
60. Erasmus Heidel (Heidelius), Dr., rada od 2. 6. 1597 do 1617, † 17. 9. 1617.<sup>110</sup>
61. Felix von Rüdinger (Ridiger), Dr., rada od 29. 7. 1597, † 1639.<sup>111</sup>
62. Melchior Gniesen (Gnisen) von Kobach, Dr., rada od 11. 1. 1600 do 1618 (?), znovu jmenován 11. 4. 1622, † 5. 10. 1627.<sup>112</sup>
63. Johann von Mettich (Möttig), rada za rytířský stav od 30. 5. 1602.<sup>113</sup>

64. Arnold von Berglas (Berglos), rada za rytířský stav od 26. 4. 1604 do 1618 (?), znovu jmenován apelačním radou 13. 12. 1623 a 4. 9. 1629, † 1631.<sup>114</sup>
65. Franz Gansneb Tengnagel z Kampu (Ganßnab Tengnagell), rada za rytířský stav od 25. 9. 1604, † 1632.<sup>115</sup>
66. Michael Kahl von Kahlmannsdorf, rada za rytířský stav od 19. 11. 1604.<sup>116</sup>
67. Johann (Baptista) Eisen, Dr., rada od 8. 7. 1605.<sup>117</sup>
68. Johann von Lober, Dr., rada od 2. 9. 1605.<sup>118</sup>
69. Niklas Maius, Dr., rada od 2. 3. 1606 do 1617, † 27. 11. 1617.<sup>119</sup>
70. Wilhelm Heinrich (Friedrich?) z Písnice, rada od 8. 6. 1606.<sup>120</sup>
71. Simeon Kohaut von Liechtenfeld (Lichtenfels), rada od 9. 6. 1606, † 28. 3. 1617.<sup>121</sup>
72. Karl Imhoff, rada od 23. 9. 1606 do 1610.<sup>122</sup>
73. Otto von Nostitz, rada za panský stav od 13. 10. 1606 do 1610, † 1630.<sup>123</sup>
74. Ferdinand Lang z Langenfelsu, rada za rytířský stav od 26. 4. 1607.<sup>124</sup>
75. Kaspar Magnus (Vilém) von Minckwitz, rada za panský stav od 4. 5. 1607 do 1618 (?), znovu jmenován 15. 12. 1622, v radě do 29. 11. 1628.<sup>125</sup>
76. Albrecht Libštejnský z Kolovrat, rada za panský stav od 7. 7. 1607, snad do 1630, † snad 1648.<sup>126</sup>
77. Albrecht Kaplíř ze Sulevic, rada za rytířský stav od 29. 2. 1608, † 1614 (1619).<sup>127</sup>
78. Otto Melander, Dr., rada od 21. 10. 1610.<sup>128</sup>
79. Jan Daniel Kapr z Kaprštejna (Kapper von Kapperstein), Dr., rada za rytířský stav (?) od 4. 2. 1611 do 1618(?), znovu jmenován 11. 4. 1622, † 1626.<sup>129</sup>
80. Peter Müller von Mühlhausen (Müllner, Millner z Milhauzu, Milhausu), rada za rytířský stav od 30. 6. 1611.<sup>130</sup>
81. Martin Rebman (Rabmann), Dr., rada od 2. 8. 1611, † 19. 3. 1617.<sup>131</sup>
82. Heinrich von Stange, rada za rytířský stav od 1. 3. 1612 do 22. 8. 1616.<sup>132</sup>
83. Otto von Uttmann (Ulberman ?), rada za rytířský stav od 8. 1. 1613.<sup>133</sup>
84. Johann (Hans) Friedrich von Minckwitz, rada za rytířský stav od 17. 5. 1613 do 1618 (?), znovu jmenován 16. 8. 1623, v radě do 29. 11. 1628.<sup>134</sup>
85. Jiří Vilém Michna, rada za rytířský stav od 5. 12. 1616 do 1618 (?), znovu jmenován 18. 4. 1622, † 24. 4. 1640.<sup>135</sup>

86. David von Rohr, Dr., rada za rytířský stav od 26. 1. 1617, znovu jmenován 16. 6. 1620.<sup>136</sup>
87. Wolf Wilhelm Laminger von Albenreut (Lamingár z Albenreutu, Lamminer), rada za rytířský stav od 14. 3. 1618, † kol. 1635.<sup>137</sup>
88. Peter Fuchs, Dr., rada od 14. 3. 1618, ve funkci zůstal i po povstání, znovu jmenován 11. 4. 1622, † 1627.<sup>138</sup>
89. Georg Haneuschildt (Havenschildt) von Fürstenfeld (Fürstenfeldt), rada v německé expedici od 3. 1. 1620.<sup>139</sup>
90. Adam Carfin, rada v německé expedici od 3. 1. 1620.<sup>140</sup>
91. Benjamin Fruvein z Podolí (Fruwein), rada v české expedici od 3. 1. 1620, † kol. 1637.<sup>141</sup>
92. Jan Theodor Sixt z Ottersdorfu (von Otterßdorff), rada v české expedici od 3. 1. 1620, † 1653.<sup>142</sup>
93. Elias Roßin, rada v české expedici od 3. 1. 1620.<sup>143</sup>
94. Paul Joschin, rada od 3. 1. 1620.<sup>144</sup>
95. Leopold hrabě Šlik (Schlick graff zu Passaun), německý rada od 14. 4. 1620.<sup>145</sup>
96. Georg Friedrich, Dr., německý rada od 14. 4. 1620.<sup>146</sup>
97. Philip Eger, Dr., německý rada od 14. 4. 1620.<sup>147</sup>
98. Jakob Reyman, německý rada od 14. 4. 1620.<sup>148</sup>
99. Michel Wenzelius, Dr., rada od 30. 6. 1620.<sup>149</sup>
100. Johann von Krekelßhoffen, rada od 21. 7. 1620.<sup>150</sup>
101. Johann Konrad Kropf von Adlersdorf (Adlendorff), Dr., rada od 12. 4. 1622 do 29. 11. 1628, † 11. 6. 1646.<sup>151</sup>
102. Anton von Landy, rada za rytířský stav od 18. 4. 1622, † 29. 8. 1649.<sup>152</sup>
103. Rafael Soběhrd Mišovský ze Sebužína (Winsch, Winschofsky), Dr., rada od 2. 5. 1622, od 1637 za rytířský stav, † 13. 7. 1644.<sup>153</sup>
104. Heinrich Sitonius (Sittowius), Dr., rada od 2. 5. 1622, † 28. 3. 1623.<sup>154</sup>
105. Johann Wenzelius von Kolsdorf, rada za rytířský stav od 23. 11. 1622.<sup>155</sup>
106. Johann Sixt Hadt (Johann Spithed von Proseccz, von Proseccz), Dr., rada od 23. 11. 1622 do 1624, † 9. 5. 1624.<sup>156</sup>
107. Mathias Werdemann, rada za rytířský stav od 1. 6. 1623.<sup>157</sup>
108. Bartholomäus Brunner, rada za rytířský stav od 1. 6. 1623, † 22. 12. 1629.<sup>158</sup>

109. Andreas Kottwa von Freyfeld, rada od 19. 10. 1623, od 1645 za rytířský stav, † 28. 5. 1650.<sup>159</sup>
110. Paul Wenzelius (Wenerelius), Dr., rada od 10. 11. 1623, od 1661 v radě za rytířský stav, † 10. 3. 1663.<sup>160</sup>
111. Johann Christof Schreppel von Schreppelsberg, rada od 18. 4. 1624 do 30. 11. 1634, † 26. 2. 1651.<sup>161</sup>
112. Matthias Arnoldin von Clarstein, rada za rytířský stav od 1. 7. 1625 snad do 1626, † 1648.<sup>162</sup>
113. Julius Jagman von Götting (Jagemann von Bötting), rada za rytířský stav od 8. 6. 1626 do 1629, † 13. 4. 1629.<sup>163</sup>
114. Wilhelm Raymund von der Boy, rada za rytířský stav od 24. 12. 1627 do 1658, † 25. 3. 1658.<sup>164</sup>
115. Daniel Basilius (Blasius) von Deutschenberg, Dr., rada od 24. 12. 1627, † 26. 5. 1628.<sup>165</sup>

### **Sekretáři a kancelisté**

1. Johan Domažlický (Domazlizky), český sekretář od 1548.<sup>166</sup>
2. Brixius Domažlický (Domazliczky), kancelista (?) od 1548.<sup>167</sup>
3. Ulrich Bischoff, kancelista (?) od 1548.<sup>168</sup>
4. Christoff Han, kancelista (?) od 1548.<sup>169</sup>
5. Johann Balbinus z Vorličné (von Worliczna), sekretář od 1552.<sup>170</sup>
6. Ambrosius Lübeck, kancelista (?) od 1. 4. 1552.<sup>171</sup>
7. Ludwig Granawsky, kancelista (?) od 1552.<sup>172</sup>
8. Nicolaus Agnellus, kancelista (?) od 26. 7. 1552.<sup>173</sup>
9. Absolon Lehen, kancelista (?) od 19. 9. 1554.<sup>174</sup>
10. Jan Bezděcký (Bezdieczky), kancelista (?) od 13. 6. 1556, † 1582.<sup>175</sup>
11. Albrecht Liemer, kancelista (?) od 1556, † 12. 5. 1607.<sup>176</sup>
12. Niklas Ottensdorf, sekretář od 1558.<sup>177</sup>
13. Gregorius Freyttag, kancelista (?) od 14. 4. 1567.<sup>178</sup>
14. Matthias Zaß, kancelista (?) od 16. 7. 1567.<sup>179</sup>
15. Albrecht Khindler (Kindter) st., sekretář od 12. 9. 1570.<sup>180</sup>
16. Michael Pols, kancelista (?) od 14. 2. 1573.<sup>181</sup>
17. Albrecht Khindler (Kindter) ml., sekretář od 9. 11. 1573.<sup>182</sup>
18. Hanns Granauer, písař od 13. 1. 1578.<sup>183</sup>
19. Johan z Dubence (Zdubencze), písař od 13. 1. 1578, † duben 1607.<sup>184</sup>

20. Daniel Rampusch, písař od 3. 8. 1581.<sup>185</sup>
21. Jan Kapaun von Karlow, písař od 12. 7. 1583.<sup>186</sup>
22. Michel Kall, kancelista (?) od 9. 4. 1583.<sup>187</sup>
23. Wenzel Puchner, kancelista (?) od 17. 12. 1583.<sup>188</sup>
24. Eustachius Landeckh von Glacz, písař od 19. 8. 1585.<sup>189</sup>
25. Leonard Mehr von Ach, písař od 1. 7. 1588, od 1. 1. 1602 registrátor a taxátor.<sup>190</sup>
26. Sigmund Rättich, písař od 1. 7. 1587.<sup>191</sup>
27. Samuel Lipenský z Prostic (Lipensky von Prostiutz), český písař od 16. 7. 1592.<sup>192</sup>
28. Rudolf Pusch, německý písař od 13. 7. 1593.<sup>193</sup>
29. Kaspar Zeller, německý písař od 28. 12. 1594.<sup>194</sup>
30. Georg Lanng, český písař od 20. 1. 1600, český expeditor od 3. 1. 1620.<sup>195</sup>
31. Hans Zeller, písař od 27. 10. 1600.<sup>196</sup>
32. Hans Frodl, český kancelista od 8. 5. 1601.<sup>197</sup>
33. Daniel Kamarith, kancelista od 19. 8. 1602.<sup>198</sup>
34. Franz Ludwig, český sekretář od 7. 6. 1603, † 4. 8. 1615.<sup>199</sup>
35. Nicolaus Hofmann, německý písař od 26. 6. 1603, registrátor od 10. 10. 1611.<sup>200</sup>
36. Matyáš Jankovský (Jankowski) český písař od 26. 6. 1603.<sup>201</sup>
37. Gottfried Hertl, německý sekretář od 9. 11. 1604.<sup>202</sup>
38. Hannß Hockh, německý písař od 1. 3. 1604.<sup>203</sup>
39. Paul Julisch, český kancelista od 12. 8. 1605, český registrátor od 3. 1. 1620, znovu jmenován českým kancelistou 6. 12. 1622, † 25. 1. 1632.<sup>204</sup>
40. Johannes Rasper, německý kancelista od 12. 8. 1605.<sup>205</sup>
41. Mathias Arnoldinus, německý sekretář od 8. 8. 1606 do 8. 8. 1612.<sup>206</sup>
42. Jan Dlauhej (Dlaudey), český sekretář od 8. 2. 1607, † 13. 8. 1609.<sup>207</sup>
43. Martin Kling, kancelista od 11. 5. 1610, německý registrátor od 3. 1. 1620.<sup>208</sup>
44. David Körnichen, německý kancelista od 11. 5. 1610.<sup>209</sup>
45. Sebastian Randtitsch, kancelista v německé expedici od 18. 5. 1612, † 2. 12. 1615.<sup>210</sup>
46. Andreas Schmidtpoch, německý kancelista od 14. 7. 1614.<sup>211</sup>
47. Georg Wunschwicz, německý kancelista od 14. 7. 1614, znovu jmenován 11. 4. 1622, registrátor od 17. 7. 1623, od 25. 4. 1628 německý sekretář, krátce před smrtí císařský rada, † 20. 5. 1645.<sup>212</sup>
48. Johanes Kormenski von Ebenfeldt, český kancelista od 14. 7. 1614.<sup>213</sup>



49. Vilém Platejs z Platenštejna (Plateis von Platenstein), český kancelista od 22. 5. 1614, registrátor od 11. 4. 1622.<sup>214</sup>
50. Martin Reymann (zu Linz), německý sekretář od 13. 6. 1614, znovu jmenován po povstání 11. 4. 1622.<sup>215</sup>
51. Christof Winckhler (Winckler), německý expeditor od 19. 10. 1615, ingrossista od 3. 11. 1617, adjunkt německého registrátora od 3. 1. 1620.<sup>216</sup>
52. Stephan Ilgen, německý sekretář od 3. 1. 1620.<sup>217</sup>
53. Paul Aretin, český sekretář od 3. 1. 1620.<sup>218</sup>
54. Esaias Scholcz, německý kancelista od 3. 1. 1620.<sup>219</sup>
55. Johannes Abelniger (Abelinger?), německý kancelista (?) od 3. 1. 1620.<sup>220</sup>
56. Paul Rosal, český kancelista od 3. 1. 1620.<sup>221</sup>
57. Jan Vodňanský (Wodnianßky), český kancelista od 3. 1. 1620.<sup>222</sup>
58. Heinrich Dreyling, adjunkt sekretáře od 18. 2. 1620.<sup>223</sup>
59. Johannes Spaner, český kancelista od 15. 6. 1620.<sup>224</sup>
60. Georg Jung, kancelista od 22. 6. 1620.<sup>225</sup>
61. Daniel Kašpar Blovský (Blowsky), český sekretář od 11. 4. 1622 do 1637, † 26. 10. 1637.<sup>226</sup>
62. Hans Drncka, český kancelista od 12. 4. 1622 do 2. 1. 1623.<sup>227</sup>
63. Hans Kauffman, německý kancelista od 12. 4. 1622, † 25. 12. 1622.<sup>228</sup>
64. Christof Winckler, německý kancelista od 6. 12. 1622, † 1632.<sup>229</sup>
65. Johann Matthias Holndorff, kancelista od 10. 1. 1623, † 31. 8. 1632.<sup>230</sup>
66. Adam Pfeiffer, kancelista od 10. 1. 1623, od 6. 12. 1640 český registrátor, † 1656.<sup>231</sup>
67. Jiří Baroš (Barosch), český kancelista od 29. 3. 1623, † 17. 7. 1623.<sup>232</sup>
68. Johann Kramer, německý sekretář od 18. 6. 1627.<sup>233</sup>

## **Dveřníci**

1. Hanß Trager, dveřník od 1548.<sup>234</sup>
2. Georg Neysser, dveřník od 1556.<sup>235</sup>
3. Erasmus Khundt, dveřník od 28. 11. 1571.<sup>236</sup>
4. Jeremias Hoffman, dveřník od 19. 11. 1579.<sup>237</sup>
5. Geörg Vogel, dveřník od 27. 6. 1603.<sup>238</sup>
6. Martin Bladensky, dveřník od 19. 5. 1608.<sup>239</sup>
7. Jobst Düring, dveřník od 24. 9. 1621.<sup>240</sup>

## POZNÁMKY

- <sup>1</sup> Auersperg, J. C. von. Geschichte des königlichen böhmischen Appellationsgerichtes, I–II. Prag 1805 (dále jen Auersperg).
- <sup>2</sup> Schmidt, Johann Ferdinand. Monographie des kaiserl. königl. Böhm. Appellations-Gerichtes seit dessen Errichtung als Appellationskammer in dem Jahre 1548 bis zu dessen im Jahre 1850 erfolgter Umwandlung in das kais. kön. Oberlandesgericht des zu dem constitutionellen Kaiserthume Oesterreich gehörigen Kronlandes Böhmen. Prag 1850 (dále jen Schmidt).
- <sup>3</sup> Zděnek, Václav. Dějiny král. appelačního soudu na Hradě pražském, nyní vrchního soudu v Praze od roku 1548–1933. Praha 1933 (dále jen Zděnek).
- <sup>4</sup> Adamová, Karolína. Apelační soud v Českém království v letech 1548–1651. Pocta akademiku Vaněčkovi k sedmdesátým narozeninám, ed. K. Malý, Praha 1975, s. 101–112 (dále jen Adamová); Ryantová, Marie. Ladislav II. Popel z Lobkovic jako první prezident apelačního soudu. In: Stavovský odboj roku 1547. První krize habsburské monarchie. Sborník příspěvků z konference konané v Pardubicích ve dnech 29. a 30. září 1997, ed. P. Vorel, Pardubice – Praha 1999, s. 185–204 (dále jen Ryantová).
- <sup>5</sup> Veselý, Jiří. O přenesení působnosti hejtmanství německých lén na apelační soud na Hradě pražském, Pražský sborník historický 26, 1984, s. 73–91 (dále jen Veselý).
- <sup>6</sup> Z nejdůležitějších jmenujme zejména: Kalousek, Josef. České státní právo. Praha 1892, zejm. s. 121–122, 294–295, 484 (dále jen Kalousek); Peterka, Otto. Rechtsgeschichte der böhmischen Länder in ihren grundzügen dargestellt. 2. Bd. Aalen 1965, zejm. s. 98–100, 121–122, 130, 166 (dále jen Peterka); Klabouch, Jiří. Staré české soudnictví. Praha 1967, s. 141–143 (dále jen Klabouch); Vaněček, Václav. Dějiny státu a práva v Československu do roku 1945. Praha 1970, s. 162–163 (dále jen Vaněček); Janák, Jan – Hledíková, Zdeňka. Dějiny správy v českých zemích do roku 1945. Praha 1989, s. 117–118, 147, 177, 179, 192–195 (dále jen Janák – Hledíková); Malý, Karel – Sivák, Florian. Dějiny státu a práva v českých zemích a na Slovensku do r. 1918. Praha 1992, zejm. s. 116–117, 328.
- <sup>7</sup> Křepelková, Anita. Apelační soud 1548–1783 (1788). Inventář. Strojopis. Praha 1964.
- <sup>8</sup> Státní ústřední archiv v Praze. Průvodce po archivních fondech a sbírkách, ed. A. Pazderová a kol., I/2. Praha 2000, s. 166–178.
- <sup>9</sup> Tieftrunk, Karel. Odpor stavův českých proti Ferdinandovi I. l. 1547. Praha 1872 (dále jen Tieftrunk), s. 238–363, k založení apelačního soudu zejm.

s. 343– 348; Zděnek, s. 3–4; Adamová, s. 101; Eberhard, Winfried. Monarchie und Widerstand. Zur ständischen Oppositionsbildung im Herrschaftssystem Ferdinands I. in Böhmen. München 1985, s. 485. Jiného názoru je pouze Auersperg, s. 11. Podle něj vedla Ferdinanda I. k založení apelačního soudu především snaha prospět českému národu, neb se mu zdálo nedůstojné (unanständig), že český národ domácí rozsudky podrobuje znalostem cizích soudů.

<sup>10</sup> Vaněček, s. 206.

<sup>11</sup> Sněmy české od léta 1526 až po naši dobu (dále jen Sněmy české), I, 1877, s. 613, 618, 625. Viz též Kalousek, s. 294, pozn. 4.

<sup>12</sup> Tamtéž; Srovnej dále Peterka, s. 98.

<sup>13</sup> Tieftrunk, s. 313; Kalousek, s. 117.

<sup>14</sup> Sněmy české, II, 1880, s. 545–548. Instrukce také otištěna u Zděnka, s. 8–13.

<sup>15</sup> Sněmy české, II, 1880, s. 545.

<sup>16</sup> Tamtéž, s. 545–546.

<sup>17</sup> Tamtéž, s. 546; K průběhu apelací viz též Koldín, Práva městská Království českého a markrabství moravského... M. Pavla Krystyana z Koldína, ed. Josef Jireček, Praha 1876, s. 87–91 (C IV – C XIII, De appellationibus).

<sup>18</sup> Sněmy české, II, 1880, s. 548, k tomu srovnej Adamová, s. 104.

<sup>19</sup> Sněmy české, II, 1880, s. 546–547.

<sup>20</sup> Tamtéž, s. 547–548; Adamová, s. 110.

<sup>21</sup> Kalousek, s. 121.

<sup>22</sup> Sněmy české, II., 1880, s. 547.

<sup>23</sup> Tamtéž, s. 545.

<sup>24</sup> Schmidt, s. 9–10; Zděnek, s. 22–24.

<sup>25</sup> Sněmy české, II, 1880, s. 548; Z dochované korespondence Ladislava (II.) Popela z Lobkovic je však zřejmé, že tento vedoucí činitel apelačního soudu nařízení panovníka dodržoval a v době jednání soudu se důsledně zdržoval v Praze – viz Ryantová, s. 197–199.

<sup>26</sup> Sněmy české, II, 1880, s. 548.

<sup>27</sup> Sněmy české, III, 1884, s. 607 – takový žadatel měl být pokutován pětinou z majetku, o který se soudil (měl propadnout apelačnímu soudu) a navíc měl být ještě potrestán vězením. Pokud by se nejednalo o majetkový spor nebo když by byl žadatel nemajetný, pak mělo být vězení těžší a delší.

<sup>28</sup> Sněmy české, IV, 1886, s. 270–271; Kalousek, s. 116.

<sup>29</sup> Janák – Hledíková, s. 106.

<sup>30</sup> Adamová, s. 109.

- <sup>31</sup> Kalousek, s. 121.
- <sup>32</sup> Tamtéž, s. 294
- <sup>33</sup> Sněmy české, IV, 1886, s. 271–272.
- <sup>34</sup> Janák – Hledíková, s. 118.
- <sup>35</sup> Peterka, s. 83.
- <sup>36</sup> Zděnek, s. 22–24.
- <sup>37</sup> V roce 1582 si Pražané stěžují na sněmu, že osoby ze stavu městského nezasedají mezi rady nad apelacemi a také, že se platí 2 tolary za každou apelaci. Žádají, aby v radě nad apelacemi zasedaly vždy 4 osoby z městského stavu a aby se platilo pouze 1 tolar za každou apelaci – viz Sněmy české, VI, 1890, s. 204.
- <sup>38</sup> Zděnek, s. 22.
- <sup>39</sup> O činnosti apelačního soudu v době povstání svědčí i seznamy případů, které musel revidovat sám panovník, a to i v roce 1620 – viz Národní archiv (dále NA), fond Apelační soud (dále AS), inv. č. 68, nefoliováno: „*Poznamenání act, kderá na poručení Jeho Milosti císařské kdekoliv se k znovu přehlídnutí a revizi podávají anebo zase zpátkem ku právu odsílají*“ – záznamy z 24. 4. 1620, 8. 5. 1620, 22. 5. 1620.
- <sup>40</sup> Janák – Hledíková, s. 147.
- <sup>41</sup> Veselý, s. 73–89; Janák – Hledíková, s. 147.
- <sup>42</sup> Janák – Hledíková, s. 192.
- <sup>43</sup> Kalousek, s. 121.
- <sup>44</sup> Tamtéž, s. 484; Janák – Hledíková, s. 192–197.
- <sup>45</sup> NA, AS, inv. č. 68, fol. 3r; Auersperg, II, s. 211; Schmidt, s. 121; Ottův slovník naučný (dále jen OSN) 16 (1900), s. 226.
- <sup>46</sup> NA, AS, inv. č. 68, fol. 3v, 4r; Schmidt, s. 121, 147; OSN 16 (1900), s. 225.
- <sup>47</sup> NA, AS, inv. č. 68, fol. 4r; Schmidt, s. 121, 150; OSN 14 (1899), s. 602.
- <sup>48</sup> NA, AS, inv. č. 68, fol. 5r; Auersperg, II, s. 143; Schmidt, s. 122.
- <sup>49</sup> NA, AS, inv. č. 68, fol. 5v; Auersperg, II, s. 116: uvádí jako datum úmrtí 1658; Schmidt, s. 122, uvádí stejně datum úmrtí 1658; OSN 16 (1900), s. 223.
- <sup>50</sup> NA, AS, inv. č. 68, fol. 6v; Schmidt, s. 122; OSN 7 (1893), s. 835.
- <sup>51</sup> NA, AS, inv. č. 68, fol. 7r; Schmidt, s. 122.
- <sup>52</sup> NA, AS, inv. č. 68, fol. 7v, 28r, 29r; Auersperg, II, s. 156–157: uvádí datum znovujmenování (přísahy) 11. 3. 1622; Schmidt, s. 122.
- <sup>53</sup> NA, AS, inv. č. 68, fol. 5r, 21r; Auersperg, II, s. 106–111; Schmidt, s. 151.
- <sup>54</sup> NA, AS, inv. č. 68, fol. 3r; Schmidt, s. 143; OSN 14 (1899), s. 602.

- <sup>55</sup> NA, AS, inv. č. 68, fol. 3r; Schmidt, s. 143; OSN 19 (1902), s. 840–841.
- <sup>56</sup> Schmidt, s. 143; OSN 21 (1904), s. 570.
- <sup>57</sup> NA, AS, inv. č. 68, fol. 3r; Schmidt, s. 144; OSN 3 (1890), s. 627.
- <sup>58</sup> NA, AS, inv. č. 68, fol. 3r; Schmidt, s. 144; OSN 13 (1898), s. 968–969.
- <sup>59</sup> NA, AS, inv. č. 68, fol. 3r; Schmidt, s. 144.
- <sup>60</sup> Tamtéž.
- <sup>61</sup> Tamtéž.
- <sup>62</sup> Tamtéž.
- <sup>63</sup> Tamtéž.
- <sup>64</sup> NA, AS, inv. č. 68, fol. 3r; Schmidt, s. 145; OSN 18 (1902), s. 493.
- <sup>65</sup> NA, AS, inv. č. 68, fol. 3r; Schmidt, s. 145.
- <sup>66</sup> Tamtéž.
- <sup>67</sup> NA, AS, inv. č. 68 a 69, neuvádí; Schmidt, s. 145; OSN 13 (1898), s. 127.
- <sup>68</sup> NA, AS, inv. č. 68, fol. 3r; Schmidt, s. 145; OSN 17 (1901), s. 846.
- <sup>69</sup> NA, AS, inv. č. 68, fol. 3r; Schmidt, s. 145; OSN 26 (1907), s. 771.
- <sup>70</sup> NA, AS, inv. č. 68, fol. 3r; Schmidt, s. 146.
- <sup>71</sup> Tamtéž.
- <sup>72</sup> Tamtéž.
- <sup>73</sup> NA, AS, inv. č. 68, fol. 3r; Schmidt, s. 146; Knothe, Hermann. Geschichte des Oberlausitzer Adels und seiner Güter vom 13. bis gegen Ende des 16. Jahrhunderts. Leipzig 1879, s. 520 (dále jen Knothe 1879).
- <sup>74</sup> NA, AS, inv. č. 68, fol. 3v; Schmidt, s. 146.
- <sup>75</sup> NA, AS, inv. č. 68, fol. 3v; Schmidt, s. 146; Knothe 1879, s. 446–447.
- <sup>76</sup> NA, AS, inv. č. 68, fol. 3v; Schmidt, s. 147.
- <sup>77</sup> NA, AS, inv. č. 68, fol. 3v; Auersperg, II, s. 100; Schmidt, s. 147.
- <sup>78</sup> NA, AS, inv. č. 68, fol. 3v; Schmidt, s. 147.
- <sup>79</sup> NA, AS, inv. č. 68, fol. 3v; Schmidt, s. 147; OSN 27 (1908), s. 516.
- <sup>80</sup> NA, AS, inv. č. 68, fol. 3v; Schmidt, s. 147.
- <sup>81</sup> NA, AS, inv. č. 68, fol. 3v; Schmidt, s. 148.
- <sup>82</sup> Tamtéž.
- <sup>83</sup> NA, AS, inv. č. 68, fol. 3v; Auersperg, II., s. 8, rada „na doktorské lavici“; Schmidt, s. 148; OSN 13 (1898), s. 831.
- <sup>84</sup> NA, AS, inv. č. 68, fol. 3v; Schmidt, s. 148; OSN 4 (1891), s. 53.
- <sup>85</sup> NA, AS, inv. č. 68, fol. 3v; Schmidt, s. 148; OSN 15 (1900), s. 1045.

- <sup>86</sup> NA, AS, inv. č. 68, fol. 3v; Schmidt, s. 148; Knothe Hermann. Fortsetzung der Geschichte des Oberlausitzer Adels und seiner Güter von der Mitte des 16. Jahrhunderts bis 1620, Neues Lausitzisches Magazin 63, 1887, s. 137–139 (dále jen Knothe 1887).
- <sup>87</sup> NA, AS, inv. č. 68, fol. 3v; Schmidt, s. 149; Knothe 1887, s. 104.
- <sup>88</sup> NA, AS, inv. č. 68, fol. 3v; Auersperg, II, s. 100; Schmidt, s. 149, uvádí jako termín nástupu 8. 3. 1567.
- <sup>89</sup> NA, AS, inv. č. 68, fol. 3v; Schmidt, s. 149.
- <sup>90</sup> NA, AS, inv. č. 68, fol. 3v; Auersperg, II, s. 207–208; Schmidt, s. 149.
- <sup>91</sup> NA, AS, inv. č. 68, fol. 3v; Schmidt, s. 149; OSN 14 (1899), s. 676.
- <sup>92</sup> NA, AS, inv. č. 68, fol. 4r; Auersperg, II, s. 48; Schmidt, s. 150.
- <sup>93</sup> NA, AS, inv. č. 68, fol. 4r; Schmidt, s. 150.
- <sup>94</sup> NA, AS, inv. č. 68, fol. 4r; Schmidt, s. 150; Knothe 1887, s. 133.
- <sup>95</sup> NA, AS, inv. č. 68, fol. 4v; Schmidt, s. 150.
- <sup>96</sup> NA, AS, inv. č. 68, fol. 4v; Auersperg, II, s. 92; Schmidt, s. 150.
- <sup>97</sup> NA, AS, inv. č. 68, fol. 4v; Schmidt, s. 151.
- <sup>98</sup> NA, AS, inv. č. 68, fol. 4v; Schmidt, s. 151; OSN 17 (1901), s. 392.
- <sup>99</sup> NA, AS, inv. č. 68, fol. 4v; Schmidt, s. 151.
- <sup>100</sup> NA, AS, inv. č. 68, fol. 5r; Auersperg, II, s. 96; Schmidt, s. 152.
- <sup>101</sup> NA, AS, inv. č. 68, fol. 5r; Schmidt, s. 152.
- <sup>102</sup> NA, AS, inv. č. 68, fol. 5r, 29r; Auersperg, II, s. 102; Schmidt, s. 152.
- <sup>103</sup> NA, AS, inv. č. 68, fol. 5r; Auersperg, II, s. 112; Schmidt, s. 152.
- <sup>104</sup> NA, AS, inv. č. 68, fol. 5r; Auersperg, II, s. 139; Schmidt, s. 152.
- <sup>105</sup> NA, AS, inv. č. 68, fol. 5v; Auersperg, II, s. 45: uvádí jako datum nástupu 7. 3. 1593; Schmidt, s. 153: uvádí rovněž 7. 3. 1593.
- <sup>106</sup> NA, AS, inv. č. 68, fol. 5v; Schmidt, s. 153; Knothe 1887, s. 128.
- <sup>107</sup> NA, AS, inv. č. 68, fol. 5v; Schmidt, s. 153.
- <sup>108</sup> NA, AS, inv. č. 68, fol. 5v; Auersperg, II, s. 186; Schmidt, s. 153, uvádí jako datum nástupu 30. 3. 1595.
- <sup>109</sup> NA, AS, inv. č. 68, fol. 5v, 29r; Schmidt, s. 153, uvádí jako datum nástupu 21. 6. 1596.
- <sup>110</sup> NA, AS, inv. č. 68, fol. 5v; Auersperg, II, s. 145; Schmidt, s. 153.
- <sup>111</sup> NA, AS, inv. č. 68, fol. 6r; Schmidt, s. 154, uvádí datum nástupu 20. 6. 1597; Knothe 1887, s. 138.
- <sup>112</sup> NA, AS, inv. č. 68, fol. 6r, 29r; Auersperg, II, s. 154; Schmidt, s. 154, uvádí datum úmrtí 6. 10. 1627.

- <sup>113</sup> NA, AS, inv. č. 68, fol. 6r; Schmidt, s. 154.
- <sup>114</sup> NA, AS, inv. č. 68, fol. 6r, 10r, 29v, 31r; Schmidt, s. 154.
- <sup>115</sup> NA, AS, inv. č. 68, fol. 6r; Schmidt, s. 154; OSN 25 (1906), s. 215.
- <sup>116</sup> NA, AS, inv. č. 68, fol. 6r; Schmidt, s. 155, uvádí jako nástupu 10. 11. 1604.
- <sup>117</sup> NA, AS, inv. č. 68, fol. 7r; Schmidt, s. 155.
- <sup>118</sup> NA, AS, inv. č. 68, fol. 6v; Schmidt, s. 155.
- <sup>119</sup> NA, AS, inv. č. 68, fol. 7r; Auersperg, II, s. 204; Schmidt, s. 155.
- <sup>120</sup> NA, AS, inv. č. 68, fol. 6v; Schmidt, s. 155, uvádí jako nástupu 2. 6. 1606.
- <sup>121</sup> NA, AS, inv. č. 68, fol. 6v; Auersperg, II, s. 51; Schmidt, s. 155.
- <sup>122</sup> NA, AS, inv. č. 68, fol. 7r; Schmidt, s. 156.
- <sup>123</sup> NA, AS, inv. č. 68, fol. 6v; Schmidt, s. 156, uvádí jako termín nástupu září 1606; OSN 18 (1902), s. 435.
- <sup>124</sup> NA, AS, inv. č. 68, fol. 6v; Schmidt, s. 156; OSN 15 (1900), s. 622.
- <sup>125</sup> NA, AS, inv. č. 68, fol. 6v, 29r; Schmidt, s. 156; OSN 17 (1901), s. 392.
- <sup>126</sup> NA, AS, inv. č. 68, fol. 6v; Schmidt, s. 156; OSN 14 (1889), s. 601.
- <sup>127</sup> NA, AS, inv. č. 68, fol. 7r; Schmidt, s. 157; OSN 13 (1898), s. 968–969.
- <sup>128</sup> NA, AS, inv. č. 68, fol. 7r; Schmidt, s. 157.
- <sup>129</sup> NA, AS, inv. č. 68, fol. 7r, 29r; Schmidt, s. 157; OSN 13 (1898), s. 981.
- <sup>130</sup> NA, AS, inv. č. 68, fol. 7v; Schmidt, s. 157; OSN 17 (1901), s. 357.
- <sup>131</sup> NA, AS, inv. č. 68, fol. 7r; Schmidt, s. 157.
- <sup>132</sup> NA, AS, inv. č. 68, fol. 6v; Schmidt, s. 157.
- <sup>133</sup> NA, AS, inv. č. 68, fol. 7v; Schmidt, s. 158.
- <sup>134</sup> NA, AS, inv. č. 68, fol. 7v, 29v; Schmidt, s. 158; Knothe 1887, s. 98.
- <sup>135</sup> NA, AS, inv. č. 68, fol. 7v, 29r; Schmidt, s. 158; OSN 17 (1901), s. 285–286.
- <sup>136</sup> NA, AS, inv. č. 68, fol. 7v, 21v; Schmidt, s. 158.
- <sup>137</sup> NA, AS, inv. č. 68, fol. 7v; Schmidt, s. 158; OSN 15 (1900), s. 591.
- <sup>138</sup> NA, AS, inv. č. 68, fol. 7v, 29r; Schmidt, s. 158.
- <sup>139</sup> NA, AS, inv. č. 68, fol. 21r.
- <sup>140</sup> Tamtéž.
- <sup>141</sup> NA, AS, inv. č. 68, fol. 21r; OSN 9 (1895), s. 738–739.
- <sup>142</sup> NA, AS, inv. č. 68, fol. 21r; OSN 18 (1902) s. 982.
- <sup>143</sup> NA, AS, inv. č. 68, fol. 21r.
- <sup>144</sup> Tamtéž.
- <sup>145</sup> Tamtéž.
- <sup>146</sup> NA, AS, inv. č. 68, fol. 21v.

- <sup>147</sup> Tamtéž.
- <sup>148</sup> Tamtéž.
- <sup>149</sup> Tamtéž.
- <sup>150</sup> Tamtéž.
- <sup>151</sup> NA, AS, inv. č. 68, fol. 29r; Auersperg, II, s. 105; Schmidt, s. 159, uvádí datum úmrtí 12. 6. 1646.
- <sup>152</sup> NA, AS, inv. č. 68, fol. 29r; Auersperg, II, s. 140; Schmidt, s. 159.
- <sup>153</sup> NA, AS, inv. č. 68, fol. 29r; Auersperg, II, s. 198–200; Schmidt, s. 159, uvádí jako datum úmrtí 21. 11. 1644.
- <sup>154</sup> NA, AS, inv. č. 68, fol. 29r; Schmidt, s. 159, uvádí datum nástupu 13. 8. 1622.
- <sup>155</sup> NA, AS, inv. č. 68, fol. 29r; Schmidt, s. 160.
- <sup>156</sup> NA, AS, inv. č. 68, fol. 29r; Auersperg, II, s. 93; Schmidt, s. 160.
- <sup>157</sup> NA, AS, inv. č. 68, fol. 29v; Schmidt, s. 160.
- <sup>158</sup> NA, AS, inv. č. 68, fol. 29v; Schmidt, s. 160.
- <sup>159</sup> NA, AS, inv. č. 68, fol. 29v; Auersperg, II, s. 101; Schmidt, s. 160.
- <sup>160</sup> NA, AS, inv. č. 68, fol. 29v; Auersperg, II, s. 47–48; Schmidt, s. 160–161.
- <sup>161</sup> NA, AS, inv. č. 68, fol. 29r–31r; Auersperg, II, s. 40; Schmidt, s. 161.
- <sup>162</sup> NA, AS, inv. č. 69, pag. 17; Schmidt, s. 161.
- <sup>163</sup> NA, AS, inv. č. 68, fol. 30r: „...er zuvor in Wien“; Auersperg, II, s. 70; Schmidt, s. 161.
- <sup>164</sup> NA, AS, inv. č. 68, fol. 30r; Auersperg, II, s. 50; Schmidt, s. 161, uvádí datum nástupu 24. 2. 1627.
- <sup>165</sup> NA, AS, inv. č. 68, fol. 30r; Auersperg, II, s. 112–113; Schmidt, s. 162.
- <sup>166</sup> NA, AS, inv. č. 68, fol. 8r; Schmidt, s. 269.
- <sup>167</sup> NA, AS, inv. č. 68, fol. 8r.
- <sup>168</sup> Tamtéž.
- <sup>169</sup> Tamtéž.
- <sup>170</sup> NA, AS, inv. č. 68, fol. 8r; Auersperg, II, s. 22; Schmidt, s. 269.
- <sup>171</sup> NA, AS, inv. č. 68, fol. 8r.
- <sup>172</sup> Tamtéž.
- <sup>173</sup> Tamtéž.
- <sup>174</sup> Tamtéž.
- <sup>175</sup> Tamtéž.
- <sup>176</sup> Tamtéž.
- <sup>177</sup> NA, AS, inv. č. 68, fol. 8r; Schmidt, s. 269.



- <sup>178</sup> NA, AS, inv. č. 68, fol. 8r.
- <sup>179</sup> Tamtéž.
- <sup>180</sup> NA, AS, inv. č. 68, fol. 8r; Schmidt, s. 270.
- <sup>181</sup> NA, AS, inv. č. 68, fol. 8r.
- <sup>182</sup> NA, AS, inv. č. 68, fol. 8r; Schmidt, s. 270.
- <sup>183</sup> NA, AS, inv. č. 68, fol. 8r.
- <sup>184</sup> NA, AS, inv. č. 68, fol. 8v: „Adj. 9. Decembris ao 1580 hatt herr Jan von Kolowrat s.g. mir Albrechten Limmer befohlen, das ich dem Jan Zdubencze, schreiber bey der appellation, von dato hinfuro jarlich zur besoldung 100 ßß wie anndern schreibern reichen soll. Anzeigende es wer des herrn von Bernstein und sein ernster befelch. Sy beide wolten mich hierinnen vertretten.“
- <sup>185</sup> NA, AS, inv. č. 68, fol. 8v.
- <sup>186</sup> Tamtéž.
- <sup>187</sup> Tamtéž.
- <sup>188</sup> NA, AS, inv. č. 68, fol. 9r.
- <sup>189</sup> Tamtéž.
- <sup>190</sup> Tamtéž.
- <sup>191</sup> Tamtéž.
- <sup>192</sup> NA, AS, inv. č. 68, fol. 9r.
- <sup>193</sup> NA, AS, inv. č. 68, fol. 9r.
- <sup>194</sup> NA, AS, inv. č. 68, fol. 9v.
- <sup>195</sup> NA, AS, inv. č. 68, fol. 9v, 23r.
- <sup>196</sup> NA, AS, inv. č. 68, fol. 9v.
- <sup>197</sup> Tamtéž.
- <sup>198</sup> Tamtéž.
- <sup>199</sup> NA, AS, inv. č. 68, fol. 10r; Schmidt, s. 270, uvádí datum nástupu 7. 5. 1603.
- <sup>200</sup> NA, AS, inv. č. 68, fol. 10r.
- <sup>201</sup> Tamtéž.
- <sup>202</sup> NA, AS, inv. č. 68, fol. 10r; Schmidt, s. 270.
- <sup>203</sup> NA, AS, inv. č. 68, fol. 10r.
- <sup>204</sup> NA, AS, inv. č. 68, fol. 10r, 23r, 37r.
- <sup>205</sup> NA, AS, inv. č. 68, fol. 10r.
- <sup>206</sup> NA, AS, inv. č. 68, fol. 10r: 8. 8. 1612 byl jmenován sekretářem dvorské komory; Schmidt, s. 270.
- <sup>207</sup> NA, AS, inv. č. 68, fol. 10v; Schmidt, s. 270.

- <sup>208</sup> NA, AS, inv. č. 68, fol. 10v, 23r.
- <sup>209</sup> NA, AS, inv. č. 68, fol. 10v.
- <sup>210</sup> Tamtéž.
- <sup>211</sup> Tamtéž.
- <sup>212</sup> NA, AS, inv. č. 68, fol. 10v, 37r; Schmidt, s. 271.
- <sup>213</sup> NA, AS, inv. č. 68, fol. 10v.
- <sup>214</sup> Tamtéž.
- <sup>215</sup> NA, AS, inv. č. 68, fol. 11r, 37r – předtím krátce od 30. 5. 1614 byl německým sekretářem u české kanceláře; Schmidt, s. 271.
- <sup>216</sup> NA, AS, inv. č. 68, fol. 11r, 23r.
- <sup>217</sup> NA, AS, inv. č. 68, fol. 23r.
- <sup>218</sup> Tamtéž.
- <sup>219</sup> Tamtéž.
- <sup>220</sup> Tamtéž.
- <sup>221</sup> Tamtéž.
- <sup>222</sup> Tamtéž.
- <sup>223</sup> NA, AS, inv. č. 68, fol. 23v.
- <sup>224</sup> Tamtéž.
- <sup>225</sup> Tamtéž.
- <sup>226</sup> NA, AS, inv. č. 68, fol. 37r; Auersperg, II, s. 186; Schmidt, s. 271.
- <sup>227</sup> NA, AS, inv. č. 68, fol. 37r.
- <sup>228</sup> Tamtéž.
- <sup>229</sup> Tamtéž.
- <sup>230</sup> Tamtéž.
- <sup>231</sup> NA, AS, inv. č. 68, fol. 37r; Auersperg, II, s. 135.
- <sup>232</sup> NA, AS, inv. č. 68, fol. 37r.
- <sup>233</sup> NA, AS, inv. č. 68, neuvádí; inv. č. 69, pag. 126: datum přísahy 22. 12. 1626; Schmidt, s. 271.
- <sup>234</sup> NA, AS, inv. č. 68, fol. 11r.
- <sup>235</sup> Tamtéž.
- <sup>236</sup> Tamtéž.
- <sup>237</sup> Tamtéž.
- <sup>238</sup> Tamtéž.
- <sup>239</sup> Tamtéž.
- <sup>240</sup> NA, AS, inv. č. 68, fol. 46r.

## **ZUSAMMENFASSUNG**

### **DIE ANFÄNGE DES APPELLATIONSGERICHTS IN BÖHMEN UND SEINE PERSONALBESETZUNG 1548–1627**

**JAROSLAVA HAUSENBLASOVÁ**

*Die Gründung des Appellationsgerichts im Jahre 1548 als einer Rekursinstanz des zweiten Rechtszugs gehört zu bedeutendsten Eingriffen des Königs Ferdinand I. von Habsburg ins böhmische Verwaltungssystem. Der Grund dazu war nicht nur Tendenz um Durchsetzung der Zentralisationspolitik des Herrschers (unter anderem) auch im böhmischen Gerichtswesen, aber vor allem bisherige mangelhafte Funktionsfähigkeit des städtischen Gerichtssystems. In der Anfangsphase dessen Entwicklung, d. h. 1548–1627, hatte der sog. Appellationsrat die Aufgabe, vor allem über die aus allen Ländern der Böhmisches Krone ankommenden Rekurse der Stadtgerichte zu bestimmen. Die Grundsätze seiner Tätigkeit und seine Kompetenzen wurden in der königlichen Instruktion aus dem Jahre 1548 festgelegt. Sein Sitz war in Prag. Es bildete als königliches Gericht Gegengewicht zu den anderen Gerichten mit dem Landeswirkungsbereich, die unter dem Einfluss der Stände waren. Die Angestellten des Gerichts wurden vom König bestellt, abgerufen, bezahlt und dem Herrscher verantwortlich. Die Personalbesetzung berücksichtigte die Ständestruktur und die Richter sollten aus dem Herren-, Ritter- und Bürgerstand stammen. Vom Anfang an wurde der besondere Nachdruck an die Vertretung der ausgebildeten Juristen, d. h. Doktor der Rechte, gelegt. Die lösten die Richter aus den Bürgerstand nach und nach ab. Die Wirkung des Appellationsgerichts in Böhmen half die Grundsätze des römisch-kanonischen Prozesses durchzusetzen und vor allem beschleunigte die Professionalisierung des Gerichtswesens.*